

Rad na ulozi ON u predstavi "Nemoš pobjeć' od nedjelje"

Karaula, Dominik

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:605143>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU
ODSJEK ZA KAZALIŠNU UMJETNOST**

**DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ KAZALIŠNE UMJETNOSTI
SMJER GLUMA**

DOMINIK KARAULA

**RAD NA ULOZI *ON* U PREDSTAVI „NEMOŠ
POBJEĆ OD NEDJELJE“**

DIPLOMSKI RAD

**MENTOR: izv. prof. art. Jasmin Novljaković
SUMENTORICA: Selena Andrić umj. suradnica**

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, Dominik Karaula potvrđujem da je moj diplomski rad pod naslovom *RAD NA ULOZI ON U PREDSTAVI „NEMOŠ POBJEĆ OD NEDJELJE“*

te pod mentorstvom izv. prof. art. Jasmina Novljakovića i sumentorstvom Selene Andrić umj, suradnice, rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da ni jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog / diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

SADRŽAJ

1. UVOD
2. O AUTORICI
3. O DJELU
4. RAD NA TEKSTU
 - 4.1. ČITAĆE PROBE
 - 4.2. ANALIZA TEKSTA
5. LIKOVI I NJIHOV ODNOS
 - 5.1. ON
 - 5.2. ONA
 - 5.3. ON O NJOJ MISLI
 - 5.4. ONA O NJEMU MISLI
6. ULOGA „ON“
 - 6.1. PRIPREMA ULOGE
 - 6.2. TIJELO I POKRET
 - 6.3. GOVOR I GLAS
 - 6.4. REFERENCE
 - 6.5. GLUMČEVA REKVIZITA
 - 6.6. PARTNERSKI ODNOS
7. TEHNIČKE STAVKE PREDSTAVE
 - 7.1. SVJETLO
 - 7.2. GLAZBA
 - 7.3. SCENOGRAFIJA
 - 7.4. KOSTIM I TJELESNE KARAKTERISTIKE
8. PREMIJERA
9. ODNOSI
10. ZAKLJUČAK
11. LITERATURA
12. SAŽETAK
13. SUMMARY
14. ŽIVOTOPIS

1. UVOD

„Gluma je život ljudske duše koji se rađa kroz umetnost“¹

Monodrama za dvije osobe, kako je to Tena Štivičić napisala odmah na početku djela „Nemoš pobjeć od nedjelje“. Izrazito životna drama dvoje mladih ljudi. U ovom ću radu pojasniti svestremenost teksta i rad na tekstu kao i proživljavanje teksta i postavljanje, zapravo otjelotvorenje drame na sceni. Potrebno je studiozno bavljenje tekstem i svim likovima kako bismo oživjeli piščevu zamisao.

Predstava je nastala u produkciji Kulturnog centra Osijek i uz svesrdnu pomoć ravnatelja Ivana Kristijana Majića koji je prepoznao važnost teksta i postavljanja cjelokupnog teksta na novoj sceni u Osijeku.

U ovom ću se radu, između ostaloga, više bazirati na liku „ON“ i sredstvima koje sam koristio u izradi uloge te koje sam glumačke alate koristio pristupljujući tom liku. Sve ono što sam učio tijekom studija, kao i stečeno iskustvo u vanjskim projektima, uvelike mi je pomoglo da ostvarim ulogu.

„Sredstvo je 'ono što pomaže izvršenju nekog posla', 'ono što pomaže postizanju nekog cilja', ali ne samo 'ono što pomaže', nego uopšte sve ono što omogućava prelaženje unutarnjeg u spoljno i spoljnog u unutarnje, što označava ili biva označeno, i što, u određenom momentu, samo nije cilj, nego je u službi cilja koji je van njega. Sredstvo je jednostavno i najčešće konkretan djelatni postupak kojim se postiže cilj.“²

¹ Boleslavski, Ričard: Gluma: prvih 6 lekcija, Radoslav Lazić i Altera, Beograd, 2006. 6. str.

² Stjepanović, Boro: Gluma II: Radnja, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005., 67. str.

2. O AUTORICI

Tena Štivičić posebna je i čarobna iz više razloga. Jedan od njih je upravo taj što je tekst „Nemoš pobjeć od nedjelje“ napisala na svojoj trećoj godini dramaturgije u Zagrebu te je iste godine postavljen na scenu i doživio velik uspjeh, kako tada tako i sada jer je to njena najizvođenija drama.

Rođena je u Zagrebu, diplomirala je dramaturgiju u Zagrebu na Akademiji dramske umjetnosti da bi potom upisala i magistrirala 2004. dramsko pismo na londonskom Goldsmiths Collegeu. Završetkom magisterija dobila je stipendiju u Švicarskoj kao spisateljica u rezidenciji na stipendiji Kantona Bern.

Napisala je mnogo drama koje su je zasluženo proslavile u Hrvatskoj, ali i diljem Europe i svijeta. Uz proslavljeno djelo „Nemoš pobjeć od nedjelje“, ne zaostaje djelo „Fragile!“ koje je postavljeno u mnoštvu kazališta i država poput Velike Britanije, Slovenije, Njemačke, Austrije, Turske te ju je BBC Channel 4 također uprizorio, a uz dramu „Invisible“ objavljena u britanskoj izdavačkoj kući Nick Hern Books. Drama „Dvije“ praižvedena je u beogradskom kazalištu Atelje 212 2003. godine te je to bila prva nova hrvatska drama izvedena u Srbiji nakon raspada Jugoslavije. Drama „Krijesnice“, koja je nastala u Studiju National Theatrea u Londonu, osvojila je mnoštvo nagrada u Hrvatskoj te je objavljena u njemačkom časopisu Theater Heute. Napisala je jednočinku za omnibus drama Goldoni Terminus uz pisce Eduarda Erbu i Rui Zink koje su premijerno izvedene na Venecijanskom bijenalu. Zastupala je i Hrvatsku na međunarodnom kazališnom projektu Orient Express 2009. godine s dramom „Sedam dana u Zagrebu“. Drama „Tri zime“ u produkciji HNK Zagreb i režiji Ivice Buljana najgledanija je, po broju publike, u zadnjih dvadeset godina.

Tena Štivičić svakako je jedna od najboljih živućih autorica te svojim radom i talentom iznenađuje iz dana u dan, iz drame u dramu. Tako je, primjerice, uvrštena po izboru BBC-a i Royal Courta među 50 mladih pisaca koji će obilježiti sljedećih 50 godina kazališta u Velikoj Britaniji.

Dobiti uopće priliku da radim kazališno djelo jedne takve renomirane spisateljice sama je po sebi čast, ali i izazov.

3. O DJELU

Tekst je djelo poznate i svjetski priznate autorice Tene Štivičić. Kao što je već spomenuto, autorica je na početku djela napisala da je to monodrama za dva lika te ona to uistinu i jest. Mnoštvo monologa koji su zapravo promišljanja mladog para o zajedničkom životu, ali i propitkivanja vlastitih želja i ambicija za budućnost. Podijeljen je u dvije uloge: „ONA“ i „ON“. Ne dajući im imena, autorica je dala mogućnost svima nama da se pronađemo u određenim ulogama, nevažno kojeg spola bili. Oni žive zajedno u stanu kao mladi par i susreću se s nizom problema i „problema“. Tekst je vrlo svestremen i svi se mogu pronaći u mnoštvu situacija u djelu. Događaji ne zastarijevaju, svi ih prolazimo ovisno u kojoj se životnoj fazi nalazimo. Sve vrijeme u tekstu gradimo njihove odnose koji su uvijek promjenjivi. Neprestano se isprepliću lijepe stvari, nježni trenuci, ali i svađe. Suživot dvoje ljudi koji se vole, paze jedno na drugo i žele jedno drugome dobro. „Ona“ često želi više od ovoga što ima, pa tako ima težnju naviknuti ih i natjerati na zdraviji život, više kretanja, vježbanja. Na početku djela vraćamo se retrospektivno na njihovo upoznavanje i početak njihove ljubavne veze (partnerski odnos). Vrlo je jasan efekt „ružičastih naočala“, tj. kada nismo dovoljno upoznali osobu i u glavi imamo izmišljenu sliku osobe. Tako „Ona“ govori kako je „On“ prema njoj uvijek bio dobar, trudio se, pazio na nju. Jedan je primjer iz djela romantična scena u kojoj on upali svijeće, kupi jagode i šlag te otvara vino kada se u njoj budi nježnost koju on prekida insinuirajući na intimni odnos. Prolazimo sve faze njihova dana i načina života te ih na početku u monolozima bolje upoznajemo kao osobe i vidimo kakvo mišljenje imaju o drugoj osobi. Situacije poput vožnje u tramvaju, trčanja, gledanja serija ili noćnog izlaska u grad pokazatelji su različitih pogleda na svijet i trenutne želje ili ambicije. „Ona“ prekomjerno žudi za zdravim životom i ogorčena je na trenutnu situaciju u svijetu dok „On“ na sve to gleda s neke smirenije i opuštenije strane. Dvije osobnosti koje se u isto vrijeme privlače i odbijaju. Zanimljivost je upravo u tome, cijeli je tekst građen na odnosu dvoje ljudi i duboko ulazi u polemiku trebaju li ostati zajedno. Koliko su ti njihovi problemi zapravo veliki? Koliko su to sitnice koje si ponekad osobe umisle kao veliki i nepremostivi problem? Puno je pitanja koja su postavljena u tekstu kroz odnose i životne situacije u kojima smo se barem malo pronašli.

4. RAD NA TEKSTU

Dobio sam priliku raditi ovaj tekst uz pomoć i na poziv moje partnerice Antonije Mrkonjić koja me zvala da zajedno započnemo projekt. Objasnila mi je o čemu se radi i znao sam da je to dobra prilika, dobar izazov, dobro iskustvo. Tekst je napisan i zvuči vrlo mlado. Prilagođen je mladim ljudima koji se trenutno nalaze u toj situaciji, ali i onima starijima koji su kroz to sve prošli nekada davno pa se mogu nostalgично prisjećati događaja s laganim podsmijehom. Pročitavši tekst prvi put, zaintrigiralo me na koji bih način mogao napraviti ulogu, a da ne budem privatna na sceni jer je uloga dosta bliska meni i trenutnim životnim situacijama u kojima se nalazim. Svakim novim čitanjem teksta otvorio bih si neka nova pitanja i davao nove zadatke koje sam si maštao u glavi. Znam da nije isto čitati nešto i zamišljati kao i uživo glumiti, ali smatram da kada glumac pristupa tekstu, mora stvarati sliku u glavi kako bi to trebalo izgledati iako se to pokaže potpuno krivim prilikom kasnijeg procesa rada na kazališnoj predstavi.

4.1. ČITAĆE PROBE

Krenuli smo s čitanjem teksta bez glume i komentirali međusobno na koji bismo način postavili određenu scenu. Razgovarali smo o našim trenutnim privatnim odnosima, odnosima iz prošlosti i vukli paralele kako bismo se mogli poistovjetiti s napisanim. Čitanjem smo shvatili bliskost napisanog teksta s nama samima. Pronalazili smo se u određenim situacijama te smo gradili partnerski odnos odmah prilikom čitanja. Ušli smo u projekt vrlo otvoreni i spremni na rad. Prepustili smo se jedno drugome i vjerovali smo si. Važno je biti otvoren s partnerom s kojim radiš i steći povjerenje. Mi smo to povjerenje stekli tijekom čitaćih proba u kojima smo mnogo razgovarali i gradili prvenstveno naš odnos kao partnera na sceni. Mnogo je proba završavalo odlaskom u kafić gdje bismo i dalje razgovarali o tekstu, situacijama, promišljali o djelu i kako bismo si približili uloge. Čitaće su probe iznimno važne prilikom rada na predstavi, ne treba se prerano ući u prostor dok se dobro ne prouče svi aspekti uloge i djela: sve ono što je zapisano u tekstu, ali i ono naše što svojom maštom dopunimo i spremimo za otjelotvorenje uloge.

4.2. ANALIZA TEKSTA

Prije ulaska u prostor važno je analizirati tekst, smjestiti ga u pripadajuće razdoblje, prilagoditi ga sadašnjosti i nekim trenutnim situacijama u svijetu, ako je to moguće. Tekst Tene Štivičić „Nemoš pobjeć od nedjelje“ nova je hrvatska drama, vrlo realistično napisana s jasnim odnosima u djelu. Događaji u djelu inspirirani su trenutnom situacijom prilikom pisanja teksta, ali ga je bilo minimalno potrebno prilagoditi sadašnjici i podneblju. Budući da smo mi postavljali predstavu za osječku publiku, trebalo je prilagoditi određene stvari u tekstu koje su upućivale na to da je mjesto radnje Zagreb. Također, analiza teksta vrlo je važna radi sigurnosti i spremnosti prilikom postavljanja teksta u prostor, gradnje mizanscena i otjelotvorenje odnosa na kojima se cijeli tekst i bazira. Bez duboke analize nema načina da se napravi predstava i da se uopće postavi, a da nema dodatnih pitanja, nejasnoća i nerazjašnjenih situacija. Antonia i ja smo prilikom analiziranja i pripremanja teksta odlučili skratiti određene situacije i događaje radi kompaktnijeg i cjelovitijeg doživljaja gledatelja. Saželi smo tekst na ono što smo smatrali da je važno i da ima logičku smislenu cjelinu. Važno nam je bilo da smo jasni u onome što želimo prenijeti i poručiti gledatelju te koja pitanja želimo izazvati kod njega.

5. LIKOVI I NJIHOV ODNOS

5.1. ON

Mladić koji voli nogomet, optimističan je i prilično smiren. Problemu i situaciji pristupa smireno, ponekad i nikako, smatra da će se već nekako riješiti. Ima dvojicu najboljih prijatelja s kojima provodi vrijeme kada nije s njom. Ponekad mu idu na živce, ali kada se pogleda cijela slika, uvijek su tu za njega. Nemaju previše perspektive, ali mu izgleda, to i odgovara. Jako je voli, ali je ponekad ne može razumjeti. Često misli da vrši prevelik pritisak na njega. Kada ju je prvi put ugledao, pomislio je da je to najljepša djevojka. Misli da svatko kroji vlastitu sreću. Ponekad mu trne ruka, „žiga“, ali to gleda kao prolaznu fazu, ne smatra to velikim zdravstvenim problemom. Smatra da su u dobrom odnosu, da nije sve savršeno, ali da su na svoj način zaista u redu. Prizemljen je i gleda na sve s dvije strane, promisli prije nego što kaže. Na sve njene probleme gleda kao da nisu problemi, već njezina pretjerana reakcija. Ljubomoran je na dečke koji se nalaze oko nje ili je pogledaju na krivi način. Smatra da izgleda odlično. Voli izlaziti u noćne izlaske u grad. Voli pušiti marihuanu.

5.2. ONA

Mlada djevojka koja voli zdrav život i sport iako nije dosljedna i često odustaje. Jako je nesigurna, situaciji pristupa vrlo eksplozivno i ne razmišlja pa često kaže nešto što ne misli. Ne promisli o tome nego reagira gotovo nagoni. Ima nekoliko svojih prijateljica s kojima se druži kada nije s njim. Vrlo je nesigurna u sebe, u svoj izgled i postupke. Brine se za budućnost i neprestano planira ili bar pokušava da sve bude isplanirano, ali gotovo nikada ne prođe po planu. Smatra da, iako su u vezi, ne smiju se zapustiti i ponašati kao da su u braku već dugo. Trudi se iznimno i za njega i za sebe, ali zbog već spomenutog manjka usredotočenosti na jednu stvar i cilj, često odustane ili promijeni način dolaska do cilja. Brzo se naljuti, ali i prestane ljutiti jer ga voli i slaba je na njega i na njegove postupke koji su joj zapravo slatki i ne može mu odoljeti. Puno razmišlja o kraju svijeta, brine je stanje kompletnog planeta Zemlje. Smatra da je sudnji dan već došao i da nema mogućnosti napretka, da svi samo sjede u kafićima i ništa ne rade. Često komentira nedaće koje se događaju ljudima i to pripisuje tomu da je kraj blizu. Ne voli baš

izlaziti u noćne izlaske u grad, radije bi ostala s njim kod kuće i mazila se uz gledanje serije. Mrzi pušiti marihuanu.

5.3. ON O NJOJ MISLI

On nju jako voli.

On o njoj misli da je jako zgodna, da svi dečki žele nju imati te je zbog toga razvio ljubomoru. Smatra da se nije trebala prestati odijevati po „pravilima“, zapravo onako kako se oblačila kada su se upoznali. Tada se puno više sređivala i nosila potpetice, imala je duge nokte i pretežno čipkaste haljine. Govori joj da pretjerano reagira na događaje i da će se sve srediti i proći. Često je smiruje nakon njezinih pretjeranih reakcija i pomalo manipulira koristeći svoj talent govora s kojim na lijep način upakira riječi koja na koncu ništa ne znače, ali ona se smiri. Misli da je jako povodljiva i naivna. Smatra da želi uvesti previše zdravog života, zapravo zdrave životne navike. Govori da u tom pretjeruje i da je to sve zato što su joj prijatelji napunili glavu glupostima. Ne zna zašto govori da stalno nešto moraju. Zašto stalno moraju izvršavati puč nad svojim tijelom? Ne sviđa mu se što je ukinula kavu i što je uvela rano ustajanje i trčanje.

5.4. ONA O NJEMU MISLI

Ona njega jako voli.

Smatra da je inertan i da se ne bavi dovoljno sobom i svojim tijelom. Smatra da je zanemaruje i da je monoton. Previše puši travu i druži se s prijateljima koji nemaju nikakvu perspektivu i smatra da će s njima propasti. Govori da uopće ne želi naći posao. Da nema poštovanja prema svom organizmu i da je zapušten. Često zaboravlja i nije joj važno to što ona radi za njih. Smatra da im je u odnosu loše, a da njega nije briga za to. Misli da ima ozbiljan zdravstveni problem jer mu se koči ruka i jer se budi usred noći te kašlje, a kada potrči za tramvajem, previše mu skoči puls.

6. ULOGA „ON“

6.1. PRIPREMA ULOGE

„U najvećem dijelu pripreme uloge glumac zapravo priprema sebe, za tu i za mnoge druge uloge.“³

Priprema uloge od iznimne je važnosti za krajnji proizvod, predstavu. Postoje razni izvori koji olakšavaju proces nastanka uloge. Imamo ideju ili predložak za predstavu, redateljski koncept, ali ono što je najopsežnije i najpotpunije jest upravo tekst. Iz teksta možemo izvući sve o našem liku.

„I u glumačkoj praksi tekst je najčešće ono što je napred rečeno, to jest pisana skupina znakova čija je materija lingvistička... najprije prethodi predstavi, a onda je prati u obliku govorne radnje“⁴

Prvo čitanje određuje nam prvi doživljaj o djelu, nesvjesno si već stvaramo neke ideje i mogućnosti koje možda kasnije i promijenimo, ali je vrlo važno i ono što na prvu saznamo iz teksta. Tada najsvježije pristupamo bez pozadinskih primisli. Ipak, ne smijemo se držati toga posve, postoji opasnost od toga da podsvjesno zadržimo prvi dojam kojemu se teško othrvati kasnije, a često nas odvede krivim putem. Kasnija čitanja ne smijemo olako shvatiti, ne bismo

³ Stjepanović, Boro: Gluma III: Igra, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005., 92. str.

⁴ Stjepanović, Boro: Gluma III: Igra, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005., 93. str.

trebali čitati tekst ako nismo koncentrirani ni prisutni, ako su nam misli negdje drugdje. Svako novo čitanje teksta treba biti temeljitije i bolje, sa svakim novim čitanjem trebali bismo saznati što više informacija o djelu i našem liku kako bismo kasnije ulogu napravili u skladu s tekstem i u skladu s nama samima. Ništa od toga ne smije biti u proturječnosti. Ono što nam tekst nudi nepobitne su činjenice koje, u ovom slučaju, autorica nalaže za određeni lik. Činjenice su izrazito važne za utjelovljenje lika i tumačenje uloge. Činjenice se najčešće nalaze pomoću pitanja. Pitanja su: TKO – S KIM? ŠTO RADI? ZAŠTO? GDJE? KADA? KAKO? Dubokom analizom i poniranjem u suštinu i smisao određenog lika možemo razlučiti što je ono važno, osnovno i glavno. Na taj način prorjeđujemo sporedne, pomoćne i nevažne radnje i gradimo ulogu koja je točna i nema suvišnih dijelova koji odvlače od glavne radnje, motiva i cilja.

6.2. TIJELO I POKRET

Kod glumca je od iznimne važnosti da ima kondicije, da može izdržati napore koje nosi proba i igranje predstava. Mora moći iz(g)raditi ulogu i karakter te se držati toga tijekom cijele predstave bez izlazaka iz uloge i „padanja“ u smislu nekonstantnosti. Tijelo glumca ne mora biti isklesano i nalikovati na grčke bogove, no ono mora biti u fizičkoj spremi za određene napore koje uloga nosi.

Tempo proba zna biti naporan i nije nepoznanica da glumac u ovim vremenima mora raditi više projekata istovremeno kako bi preživio. Važno je da zna rasporediti energiju kako bi mogao izdržati cijeli proces i da svakom probom nadogradi svoju ulogu te je na neki način oplemeni. Tijelo glumca mora biti zdravo i pripravno za zadatke koji mu predstoje.

Lik „ON“ je mladić u ranim dvadesetim godinama koji ne mari za svoje tijelo ni držanje, nema naviku vježbanja i treniranja. Ne razgibava se i ne pazi na svoje tijelo. Često je na kauču u neugodnim pozama, gotovo neprestano leži i ne troši uzaludno energiju na pokrete, svaki pokret mu je minimalan, onoliko koliko treba da, primjerice, dosegne daljinski upravljač i promijeni program na televizoru.

Kako sam radio pokret?

Budući da je lik sam po sebi dosta inertan i nema puno pomaka koji su nesuvisli, već svaki pokret promisli prije nego ga napravi da bi sačuvao energiju. Tako sam i pristupio određivanju

mizanscena. Svaka fizička radnja bila je sa svrhom i ciljem i dijapazon pokreta bio je onolik koliko je trebalo za dosegnuti, primjerice, čašu sa stola. Nije bilo potrebno previše raditi na prekomjernom pokretu jer sam i sam po sebi smirena osoba koja ne troši uzaludno energiju i ima višak pokreta. Tu uvijek treba biti oprezan da glumac ne prijeđe u privatno. Uloge bliske nama često su zamka koja nas odvede u naš privatni hod i ponašanje. To, po mojem skromnom mišljenju, nije loše ukoliko se ne pretjera.

„Kretnje neka vam odgovaraju riječima, a riječi kretnjama, no ponajviše morate paziti, da ne prekoračite granice prirodne umjerenosti, jer sve što se pretjeruje, protivi se svrsi glume. Njezin je cilj bio uvijek, a jest i sada, da u neku ruku drži prirodi ogledalo, tako da pokaže vrlini njene prave crte, ludosti njenu vlastitu sliku, a samom vijeku i ljudskom društvu njegov lik i otisak.“⁵

⁵ William Shakespeare, Hamlet, Zagreb, 2004., 74. str.

6.3. GOVOR I GLAS

„..., govor je niz fizičkih činjenica koje su proizvedene govornim aparatom, a opažene auditivnim.“⁶

Sve se mora razumjeti, sve mora biti artikulirano, sve moramo čuti. Ako počnemo od ovih tehničkih stvari koji označavaju minimum za predstavu i njezino izvođenje, onda mogu reći da je izrazito važno zagrijati se prije svake izvedbe, ali i probe.

Često mi je bio problem zvučnosti i glasnoće jer cijelog studija radimo u dosta manjem prostoru i privatnijoj atmosferi. Dolaskom na veći prostor koji zahtijeva bolju postavku glasa i bolju pripremu te veću angažiranost, dolazi do problema. Ne čuje me se. Zamka je u tome da počnem glasnije govoriti i izgubim govornu radnju, zapravo smisao onoga što želim poručiti. U tom slučaju bilo mi je potrebno pripremiti glas prije predstave zagrijavanjem i angažiranijim i artikuliranijim govorom s punim tonom koji zadržava suštinu replike, zapravo misli koju upućujem partnerici.

Razne su vježbe koje smo učili tijekom studija, ali smatram da si pojedinac najbolje odredi koje mu vježbe najviše odgovaraju za njegov govorni aparat. Osobno počnem s disanjem koje mi otvori glasnice i pripremi dah za govor. Nakon toga ispuštam zvukove vježbama disanja. Krenuvši od glasa S pripremam govorni aparat na jedan smireniji način bez mogućnosti povrede i slučaja da se ostane bez glasa. Na tu vježbu dodajem, u istoj postavci, cijele riječi pa onda i rečenice.

Pripremvši glas i svoj govorni aparat za scenu uz zagrijano tijelo, spremni smo za predstavu. Glumcu je njegovo tijelo instrument koji mora čuvati i paziti jer ukoliko ostane bez ijedne komponente, gubi cjelovitost i mogućnost bavljenja ovim poslom.

Za ulogu „Njega“ koristio sam govorne konstante. Govorna je konstanta zapravo neprestana vrijednost koju ima svaki glas. Glasovne su konstante: glasnoća, visina, intenzitet, tempo i ritam te boja glasa. Sve su ove komponente promjenjive (osim boje) i što ih više, logično i smisleno, mijenjamo, dobivamo veći kontrast u govoru, dobivamo zanimljivost, zanimljiviji i prirodniji prijenos misli k partneru i na koncu, gledatelju. Primjerice, prilikom svađanja i prepirke mijenjao

⁶ Stjepanović, Boro: Gluma III: Igra, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005., 272. str.

sam glasnoću i intenzitet prilikom govora te na taj način svađu učinio prirodnom. Nijedna svađa nije konstantna i prilikom prepiranja uvijek ili kažemo glasnije i brže ili smanjimo glasnoću i usporimo, gotovo su sve solucije prisutne, no u tom trenutku ne razlažemo i ne razmišljamo na taj način već djelujemo intuitivno i nagoni. U glumi to ipak organiziramo prije pa odredimo replike i misli koje upućujemo partneru glasnije i brže, a onda i one koje govorimo 'ispod' tona, tiše, sporije, s više dramatičnosti u govoru. Ovo je samo jedan primjer koji sam koristio u najjasnijem dijelu, prepirci. Bilo je mnoštvo takvih dijelova te što više dijelova govorno raščlanimo, dobivamo kompletniji lik i kompletniju ulogu, sigurniji smo u to što govorimo, a samim time i naš partner. Kada se u publici nakon predstave zna čuti 'bilo mi je dosadno', to je upravo zbog toga što nije bilo promjene koja bi zainteresirala gledatelja, a u ovome slučaju govorimo o glasovnoj promjeni, govoru na sceni, ali to isto vrijedi i za pokret, smjer kretanja na sceni ili međusobni odnos koji nije bio izgrađen.

6.4. REFERENCA

Glumac se prilikom rada na ulozi često referira na prethodne događaje ili osobe koje mu mogu pomoći pri izradi uloge, pri utjelovljenju lika. Sve ono što glumac pronalazi u privatnom životu promatrajući okolinu, itekako je dobro za njega i njegov rad. Tu se ne radi o krađi identiteta ni o kopiranju, već bavljenju samim sobom i bavljenju ulogom na kojoj trenutno radi.

Često bih prije i nakon probe znao sjesti na klupu ili negdje drugdje vani gdje bih promatrao ljude, zapravo njihov način hoda, držanje, disanje, brzinu hoda te bih tomu pridodavao vlastito maštanje kakav je pojedini život. Na taj sam način, ponekad i podsvjesno, gradio lik „Njega“ jer sam gledao mladog čovjeka u trenutnom svijetu i njegovo ponašanje. Svatko je od nas drugačiji i svatko je od nas unikat i po tome smo posebni. Svatko od nas ima ono nešto drugačije od drugoga i smatram da je spoj svih tih stvari u izgradnji uloge dobar i poželjan. Dogodi se da od neke osobe uzmem sitnicu koju ona radi, primjerice, glađenje po trbuhu kada god mu je ugodno, a isto tako da od određene osobe ne uzmeš ništa jer ti se ne čini prikladnim i kompatibilnim s trenutnim okolnostima i činjenicama vezanim uz lik i ulogu.

6.5. GLUMČEVA REKVIZITA

„Predmetna radnja je vrsta fizičke radnje. Ona je i dio one, u psihologiji poznate, *predmetne aktivnosti* koja se od ostalih vrsta razlikuje po tome što joj je neki konkretan predmet ili motiv ili cilj, a obavezno je sredstvo da se ostvari cilj i zadovolji motiv. Predmetna radnja je manipulacija predmetom, istorijski nastala i društveno usvojena kao najbolja, najjednostavnija, najlogičnija, najsvrsishodnija, najproduktivnija upotreba.“⁷

Rekvizita je glumčeva relikvija koju treba poštovati, paziti na nju i čuvati je. Treba biti pažljiv i prilikom odabira rekvizite. Postoji ona koja je zapisana u tekstu, ali i ona koju si mi dodamo tijekom procesa jer smatramo da bi nam pomogla. Važno je ne uzeti prekomjernu rekvizitu koja bi nam maknula misli s onog što je važno, primjerice da se bavimo neprestanim motanjem cigareta, a bit scene zapravo je dogovor oko daljnjeg načina života.

U tekstu su upisane stvari koje su potrebne na sceni, no Antonia i ja smo dodali još neke stvari. Zbog modernizacije smo dodali mobitel, zbog poveznice mladih ljudi koji nemaju stalan posao odabrali smo duhan umjesto cigareta jer je cjenovno jeftiniji itd.

6.6. PARTNERSKI ODNOS

Partnerski odnos i partnerska igra.

„Odnos je, dakle neka veza koja nastaje i razvija se između djelujućih entiteta (sila, lica, likova, karaktera).“⁸

Antonia je starija od mene otprilike pet godina. Antonia i ja se znamo s moje prve godine preddiplomskog studija kada je ona bila druga godina diplomskog studija. Znajući osobu s kojom radiš, lakše je stupiti u partnerski odnos. Na lakši način možeš uputiti drugu osobu, dati joj pozitivnu kritiku ili reći svoje mišljenje o sceni, događaju ili kompletnoj predstavi. Odnosi su

⁷ Stjepanović, Boro: Gluma II: Radnja, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005. 184. str.

⁸ Stjepanović, Boro: Gluma II: Radnja, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005. 95. str.

ono što gradi predstavu i predstava bez odnosa mrtva je predstava. U ovoj predstavi suodnos dvoje glumaca na sceni upotpunjen je trećim kroz obraćanje publici. Sa svakim moramo imati apsolutno povjerenje i znati koju misao govorimo, kome je upućujemo i stajati iza toga s čvrstim uvjerenjem da je dobro to što radimo, da je logično i potkrijepljeno.

7. TEHNIČKE STAVKE

7.1. SVJETLO

Svjetlo u predstavi podijeljeno je na četiri točke gledišta. Prvo, ono bazno je na cijeli stan, cijeli tepih i centralni je dio predstave. S desne i lijeve strane imamo osvjetljenje uz pomoć reflektora usmjerenog osvjetljavanja („profil reflektor“) s kojima odvajamo pojedine prostorne promjene scene (izvan stana). Zadnje, četvrto mjesto osvjetljavanja mjesto je noćnog kluba koji se nalazi u sredini ispred stana (tepiha).

7.2. GLAZBA

Glazba korištena u predstavi pretežno je pozadinska uz pokojnu glazbu za ambijent. Glazba većinom dolazi iz televizora koji smo koristili kao izvor zvuka u situacijama gledanja televizije ili stvaranja romantičnog ugođaja. Kada se nalazimo u stanu, glazbu isključivo uključujemo mi na televizoru. Time upotpunjujemo realnu sliku života dvoje ljudi. Kada se nalazimo izvan stana, zvukovi su vođeni izvana. Tako se čuje zvuk tramvaja radi stvaranja kazališne iluzije jer nema kulise tramvaja. Zvukom ptičica dobili smo iluziju parka i trčanja u njemu.

7.3. SCENOGRAFIJA

Mjesto je radnje u stanu gdje živi mladi par. Budući da nemaju stalne poslove, stan ne može biti velik ni izgledati preskupo. Na scenu smo stavili prvo okrugli tepih kojim bismo si ograničili prostor stana, zapravo jedne sobe u stanu, dnevne sobe. Što god je na tepihu, to je zapravo u stanu. Iza u sredini nalazio se kauč kao centralno mjesto na kojemu je najviše vremena provodio „On“ ne radeći ništa. Gledajući iz publike s lijeve strane bile su lampa i stolica, u sredini ispred kauča je bio stol, a na desnoj su strani bili vješalica i televizor. Prostorno je sve izgledalo malo i pregledno. S desne i lijeve strane scene izvan tepiha bio je prostor igre kada se radilo o vanjskom

mjestu radnje, kao što je vožnja u tramvaju ili trčanje u prirodi. Ispred tepiha na sredini scene prostorno i svjetlosno bio je označen noćni klub.

7.4. KOSTIM I TJELESNA KARAKTERISTIKA LIKA

Kostim za ulogu „Njega“ trebao je biti, i je, vrlo jednostavan. Sastoji se od traperica, majice kratkih rukava i kožne jakne. Budući da je suvremena drama, tako je i kostim suvremen i moderan. Ono što je bilo važno je da je kostim udoban i ugodan, da se dobro osjećam u njemu i da mi ne odvlači pažnju od događaja, ali isto tako i da ne zahtijeva dodatne pokrete u tijelu prilikom popravljavanja kostima koje bi se mogle okarakterizirati kao glumčeva nervoza i nespremnost.

Tjelesna je karakteristika lika takva da je to mladić koji nije u pretjeranoj formi, no nije zapušten. Ne pazi na držanje osim u situacijama kada je to potrebno, primjerice, kada se želi njoj pokazati i

dokazati svoju muškost. Nema tjelesnih mana osim doze pogrbljenosti koja je isključivo prisutna zbog nezainteresiranosti i nebrige o tijelu. „On“ je mladić u ranim dvadesetim godinama.

„Spoljna određenja predstavljaju najprije tjelesne karakteristike lika, a onda ono što je na njegovo tijelo dodato kao odjeća, ukrasni predmeti, šminka, frizura itd.“⁹

8. PREMIJERA

Dan premijere uvijek je poseban za glumca. To je trenutak kada predstava izlazi pred publiku, kada on sam izlazi pred publiku i predočuje svima svoj rad proteklih mjeseci. Poseban je to dan, dan u kojem sav proces izlazi na vidjelo. Trenutak je to kada lik oživi, kada predstava ugleda svjetlo dana, kada se oživi djelo napisano na papiru. Vrlo je izazovno prvi put izvesti nešto pred publikom. Tada je na glumcu veliki zadatak da sve napravi po prethodnim dogovorima. Uvijek je pitanje kako će publika reagirati na to. Drugačije je kada se radi u zatvorenom bez publike i neprestano, zapravo često se izgubi osjećaj kako to uistinu izgleda. Premijera je upravo ta koja prva pokazuje i nagađa život jedne predstave. Kazalište je upravo tu za publiku i njoj je u konačnici i namijenjeno. Cilj je svake predstave što više puta igrati, cilj svakog glumca je da bude što bolji kako bi što više publike htjelo gledati određenu predstavu.

„Gluma je *izvođačka umjetnost*. Njenog doživljaja ne bi moglo biti bez javnog izvođenja i predstavljanja prethodno uvježbane partiture...“¹⁰

9. ODNOSI

Cilj i poruka ovog je djela potaknuti gledatelja na razmišljanje koliko je odnos važan, bio on ljubavni, partnerski, poslovni ili prijateljski. Neprestano smo okruženi odnosima, neprestano smo u odnosu na nekoga i odnosimo se na nekoga. Važno je preispitati sebe, kako mi stupamo u odnos, što se od nas očekuje u odnosu, kako mi doprinosimo ili narušavamo određeni odnos. Kada se radi o ljubavnom odnosu dvoje ljudi, jako je teško, pogotovo kada uzmemo u obzir sve činjenice trenutačnog života. Teško financijsko stanje, neizvjesna budućnost i nezadovoljstvo samim sobom, dovode do raskola odnosa. Cilj djela i predstave upravo je suprotno. Želi se dokazati da je odnos, zapravo ljubav, jača od svih nedaća i nevolja koje nam stoje na putu.

⁹ Stjepanović, Boro: Gluma III: Igra, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005., 48. str.

¹⁰ Stjepanović, Boro: Gluma III: Igra, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005., 110. str.

Mnogo smo puta svi u nezavidnoj poziciji i poželimo samo pobjeći. Potrebno je nekada suočiti se sa svim stvarima koje nam stoje na putu i sprječavaju da živimo život punim plućima. Odnos „Nje“ i „Njega“ prisutan je kod svih nas.

Odnos u glumi, točnije partnerski odnos koji sam već spominjao, uvelike gradi osobu kao glumca. Smatram da je to krucijalna stvar kod glumca koju glumac mora savladati. Moći biti u odnosu.

„Ako glumci ne žele izgubiti pažnju mnogobrojnih gledalaca koji sjede u gledalištu, oni moraju brinuti o neprekidnom procesu odnosa sa svojim partnerima u osjećanjima, mislima i radnjama analognim sjećanjima, mislima i radnjama uloge koju tumače.“¹¹

¹¹ Stanislavski, Konstantin Sergejevič: Rad glumca na sebi – prvi dio, cekade, Zagreb, 1989., 230. str.

10. ZAKLJUČAK

„Ne gledajte me sada, najdraža prijateljice, gledajte u prostor i slušajte unutrašnjim uvom. Muzika i druge umetnosti koje prirodno slede, biće samo otvoreni put ka celini sveta. Nemojte ništa u tome propustiti. Slušajte talase mora. Apsorbujte njihove pobedonosne promene vremena svojiim telo, mozgom i dušom. Razgovarajte s njima, kao što je to činio Demosten, i ne popuštajte posle prvog pokušaja. Neka značenje i Ritam vaših reči budu nastavak njihovog večnog zvuka. Udišite njihov duh i sjedinite se s njima, čak i na trenutak. To će vas učiniti, ubuduće, sposobnim da portretišete večne uloge svetske literature. Prođite kroz isto iskustvo šumama, poljima, rekama, nebom – onda se okrenite gradu i njišite svoj duh uz njegov zvuk, kao što ste to učinili uz njegovo stvaralačko kloparanje. Ne zaboravite tihe, sanjalačke, male gradove . i iznad svega, ne zaboravite vaše bližnje. Budite osetljivi na svaku promenu u manifestaciji njihove egzistencije. Odgovorite na tu promenu uvek s novim i višim nivoom vašeg sopstvenog Ritma. To je tajna egzistencije, istrajnosti i aktivnosti. To je ono što je svet stvarno – od kamena, gore do ljudske duše. Pozorište i glumac ulaze u tu sliku samo kao jedan deo. Ali glumac ne može da portretiše celinu ako ne postane deo.“¹²

Studiranjem na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku prvenstveno sam postao bolji čovjek. Čovjek s više iskustva, čovjek koji je spreman djelovati jer gluma i jest djelovanje. Djelovanje na nas same, na partnera i na publiku, na gledatelje. Motiv mog dolaska na Akademiju bio je izrasti u boljeg čovjeka, naravno sa svim znanjem koje sam prikupio i iskustvom koje sam prošao. Gluma je izrazito plemenito zanimanje koje ne može raditi svatko. Potrebno je mnogo raditi na sebi da bismo uopće bili spremni raditi s drugima, raditi u odnosu na drugoga. Rad na predstavi s partnericom Antonijom uvelike mi je pomogao pri pronalasku mog glumačkog identiteta za koji mogu reći da je tek u povojima jer rad prestankom studiranja ne prestaje. Glumac, ako želi rasti, mora raditi cijeloga života jer nijedna glumčeva uloga nije ista, bar ne bi trebala biti. Predstava „Nemoš pobjeć od nedjelje“ najbolji je pokazatelj mog trenutnog stadija, pokazatelj trenutka gdje se nalazim u profesionalnom životu. Ima puno prostora za napredak. Biti glumac zahvalan je posao koji bismo trebali raditi punim plućima, čistim srcem i cijelom dušom.

¹² Boleslavski, Ričard: Gluma: prvih 6 lekcija, Radoslav Lazić i Altera, Beograd, 2006. 35. str.

11. LITERATURA

1. Stjepanović, Boro: Gluma II: Radnja, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005.
2. Stjepanović, Boro: Gluma III: Igra, Sterijino pozorje i Univerzitet Crne Gore, Novi Sad i Podgorica, 2005.
3. Stanislavski, Konstantin Sergejevič: Rad glumca na sebi – prvi dio, cekade, Zagreb, 1989.
4. Boleslavski, Ričard: Gluma: prvih 6 lekcija, Radoslav Lazić i Altera, Beograd, 2006.
5. William Shakespeare, Hamlet, Zagreb, 2004.
6. Štivičić, Tena: Dvije i druge, Zagreb, 2008.

12. SAŽETAK

„Nemoš pobjeć od nedjelje“ tekst je spisateljice i dramatičarke Tene Štivičić te je kao takav postavljen kao diplomatska predstava Dominika Karaule u Kulturnom centru Osijek. Mentor je izv. art. Jasmin Novljaković, a sumentorica je Selena Andrić umj. suradnica. U diplomatskoj predstavi glumi Antonia Mrkonjić ulogu „Ona“ i Dominik Karaula ulogu „On“. U ovom pisanom radu student opisuje rad na predstavi od prve do posljednje faze te rad na ulozi koju je tijekom procesa napravio.

Ključne riječi: glumac, lik, uloga, on, ona, odnosi, ljubav

13. SUMMARY

"Can't escape Sunday" is a text by the writer and playwright Tena Štivičić, and as such was staged as a graduation play by Dominik Karaula at the Osijek Cultural Center. The mentor is Associate Professor of Art. Jasmin Novljaković, and the co-mentored by asst. prof. Selena Andrić. In the graduation play, Antonia Mrkonjić plays the role of "She" and Dominik Karaula the role of "He". In this written work, the student describes the work on the play from the first to the last stage and the work on the role he created during the process.

Keywords: actor, character, role, he, she, relationships, love

14. ŽIVOTOPIS

Dominik Karaula rođen je u Sisku, 5. siječnja 2000. godine te od rođenja živi u Glini. Osnovnoškolsko obrazovanje, kao i srednjoškolsko, završio je u Glini nakon čega je upisao Preddiplomski sveučilišni studij Glume i lutkarstva na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku. Svoje visoko obrazovanje nastavio je na dvopredmetnom diplomskom studiju Glume i Lutkarske animacije također na Akademiji u Osijeku. Tijekom svoga obrazovanja iskustvo i znanje stječe radeći na predstavama na Akademiji kao i na vanjskim projektima poput „Putovanje kroz Zbrdazdoliju“, „Čudnovata zgoda dječaka i broda“, „Tri radnika i miješalica“, „Šarenolisna šuma: Slučaj 044“. Godine 2022. otvara svoju umjetničku organizaciju pod nazivom Glinjol Teatar.